ទស្សនវិជ្ជាខ្មែរអំពី អាបោធាតុ

(WATER in Khmer Philosophy)

ដោយៈ **បណ្ឌិត ប៉ាន់ ខុន្ថា**
មន្ត្រីស្រាវជ្រាវនាយកដ្ឋានទស្សនវិជ្ជានិងសង្គមវិជ្ជា
នៃវិទ្យាស្ថានមនុស្សសាស្ត្រនិងវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម
រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

សេចក្តីផ្តើម

ព្រះពុទ្ធបានបរិយាយអំពីលោកធាតុ៤ គឺ បឋវីធាតុ (ធាតុដី) អាបោធាតុ (ធាតុទឹក) តេជោធាតុ (ធាតុភ្លើង) វាយោធាតុ (ធាតុខ្យល់) ជាលោកធាតុដំបូង ដែលទ្រទ្រង់ការកកើតនៃភាវៈទាំងអស់នៅលើលោកយើងនេះ មានដូចជា មនុស្ស សត្វ រុក្ខជាតិ និង វត្ថុអវិញ្ញាណកៈ ទាំងអស់។ ចំណែកឯទស្សនវិទូក្រិកៈ តាលេស (Thales) *អះអាងថាៈ អ្វីៗទាំងអស់ គឺជាទឹក។ ទឹក ជាប្រភពនៃការកកើតវត្ថុ មនុស្ស សត្វ រុក្ខជាតិ ហើយអ្វីៗទាំងអស់រលាយក្លាយជា ទឹកវិញ។ អាណាស៊ីមែន* (Anaximenes) *អះអាងថា ៖ ខ្យល់ ជាធាតុដើមគេបង្អស់។ អ្វីៗទាំងអស់ ក្នុងលោកកកើតពី ខ្យល់ កក រាវ ក្តៅត្រជាក់។ ហេរ៉ាគ្លីត* (Heraclitus) *អះអាងថាៈ ភ្លើង ជាបិតានៃអ្វីៗទាំងអស់។ អារីស្តូត* (Aristotle) *អះអាងថាៈ អ្វីៗទាំងអស់ក្នុងលោកកកើតពី ទឹក ដី ភ្លើង ខ្យល់ ដូចទស្សនៈរបស់ព្រះពុទ្ធដែរ។*

បញ្ញត្តិ ទឹក ដី ភ្លើង ខ្យល់ នៅក្នុងទស្សនវិជ្ជាខ្មែរ មិនគ្រាន់តែមានអត្ថន័យត្រឹមតែជាលោកធាតុវិទ្យាដូចក្នុងទស្សនវិជ្ជាបស្ចិមប្រទេសទេ តែវាមានអត្ថន័យបន្ថែមជាច្រើនអនេកក្នុងអស្តិរូបវិជ្ជាឬបរមត្ថវិជ្ជាទាក់ទងនឹងជំនឿសាសនាផងដែរ ទាំងក្នុងជំនឿជីវចលនិយម ទាំងក្នុងព្រហ្មញ្ញសាសនា ទាំងក្នុងពុទ្ធសាសនា ដែលអត្ថិភាពក្នុងសង្គមខ្មែរ និងជាព្រលឹងរបស់ខ្មែរ។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងអត្ថបទដែលត្រូវធ្វើអភិប្រាយនេះ ខ្ញុំសូមលើកយកតែអាបោធាតុ (ទឹក) តែមួយទេ យកមកធ្វើជាបទឧទ្ទេស រឺឯលោកធាតុ

ផ្សេងៗទៀតនឹងសិក្សាស្រាវជ្រាវនៅពេលក្រោយ។

អត្ថន័យ អាបោធាតុ (ទឹក) ក្នុងទស្សនវិជ្ជាខ្មែរ

អាបោធាតុ (ទឹក) ជាលោកជាតុសម្រាប់ទ្រទ្រង់ជីវិតមនុស្ស សត្វ រុក្ខជាតិ។ **ទឹក** ក្រៅពីត្រូវបានគេប្រើសម្រាប់ ផឹក ដាំស្ល ងូត លុបលាងបោកគក់ ទ្រទ្រង់កសិកម្ម វារីអគ្គិសនី មធ្យោបាយគមនាគមន៍... វាផ្ទុកនូវ អត្ថន័យ ជំនឿសាសនា និងទស្សនវិជ្ជាយ៉ាងច្រើន និងជ្រាលជ្រៅជាទីបំផុត។

នៅក្នុងការប្រត្តិបត្តិជំនឿនិងសាសនា ទាំងក្នុងជំនឿជីវចលនិយម ទាំងក្នុងព្រហ្មញ្ញសាសនា ទាំងក្នុងពុទ្ធសាសនា នៅក្នុងសង្គមខ្មែរ **ទឹក** ដើរតួនាទីសំខាន់ណាស់។ មុនទទួលឥទ្ធិពលឥណ្ឌា ខ្មែរជឿលើកំលាំងអធិធម្មជាតិ និងចាត់ទុក **ទឹក** ជា ***អ្នកតា គឺ អ្នកតាទឹក អ្នកតាម្ចាស់ទឹក*** ។

ចាប់តាំងពីទទួលកាន់ជឿនិងការសំយោគជំនឿជីវចលខ្មែរនិងសាសនាហិណ្ឌូ-ព្រហ្មញ្ញសាសនាមក ប្រជាជនខ្មែរក៏បានចាត់ទុក **ទឹក *ជាវត្ថុពិសិដ្ឋ ជាអាទិទេព* (ព្រះម៉ែគង្គា)** ជាអ្នកបង្កើត ជាអ្នកចិញ្ចឹមជាអ្នកសម្លាប់ភាវៈមានជីវិតទាំងអស់។

ទឹក ដក់ជាប់ក្នុងផ្នត់គំនិតខ្មែរ ដោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរយកទឹកធ្វើជាគ្រឿងសំអាងក្នុងជំនឿផ្សេងៗ ដូចជា ៖ ធ្វើជា ***ទឹកអម្រឹត ទឹកសម្បថ ទឹកមន្ត ទឹកអង្គបំពង់ខ្ចី ទឹកដោះម្ដាយថ្ងៃ ទឹកសំបួរ ទឹកស័ង្ខ ជាវត្ថុលាងជម្រះ*** ។ល។

ទឹកនៅភ្នំគូលេន

១- ទឹកអម្រឹត ក្នុងពិធិសិវៈរាត្រីនៅឥណ្ឌា គេបានដងទឹកទន្លេគង្គាទៅស្រោចស្រពលើសិវៈលិង្គដែលគេដាក់តម្កល់នៅលើយោនីនាងឧមា រួចគេត្រងយកទឹកដែលហូរចុះតាមប្រឡាយយោនីនាងឧមាយកទៅផឹក ស្រោចស្រពក្បាល មុខមាត់ ដើម្បីឱ្យមានសិរីសួស្ដី ជ័យជំនះ បំបាត់ឧបទ្រពចង្រៃគ្រប់បែបយ៉ាង។ ទឹកដែលយកទៅស្រោចលើសិវៈលិង្គ និងយោនីនាងឧមា គឺ

ជាទឹកត្រជាក់ត្រជុំ នាំមកនូវសិរីសួស្តី សម្រាប់មនុស្សផងទាំងពួង។ អ្នកណាបានចូលរួមពិធីលាងបាបនេះ នឹងបានសេចក្តីសុខគ្រប់ប្រការ។ ការប្រើទឹកក្នុងពិធីព្រហ្មញ្ញសាសនា គឺជាគោលគំនិតមួយទាក់ទងទៅនឹងការជម្រះឱ្យមានភាពស្អាតទាំងផ្នែករូបរាងកាយ ទាំងផ្នែកផ្លូវសតិអារម្មណ៍។

ដោយការទទួលឥទ្ធិពលសាសនាហិណ្ឌូ-ព្រហ្មញ្ញសាសនា ព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី២ បានសន្មតយកភ្នំគូលែន ដែលព្រះអង្គយល់ថា ជាមេទឹក ជាកន្លែងនៃទឹកអម្រឹត ទឹកមន្តនៃភាពមិនស្លាប់ឬទឹកមន្តអមតៈ ដែលធ្លាក់ចុះមកផែនដីក្នុងអំឡុងពេលកូរសមុទ្រទឹកដោះនៅឋានសួគ៌ ហើយហូរទៅកាន់ផ្ទៃប្រទេស តាម ព្រែក ស្ទឹង នានាដែលមានប្រភពហូរចេញពីភ្នំគូលែន។ ប្រទេសខ្មែរ ទាំងមុនសម័យអង្គរ ទាំងសម័យអង្គរ មានការគោរពធ្វើពិធីសិវៈរាត្រីដែរ ដោយគេបានសន្មតយកស្ទឹងសៀមរាបធ្វើជាទន្លេគង្គា ព្រោះស្ទឹងនេះមានប្រភពមកពីភ្នំគូលែនដែលត្រូវខ្មែរសន្មតថាជាភ្នំកៃលាស ជាទីស្នាក់អាស្រ័យរបស់ព្រះអាទិទេព។ នៅក្បាលស្ទឹងសៀមរាប ត្រង់អន្លង់អាចម៍ផ្កាយ និងនៅក្បាលស្ពាន គេបានកសាងលិង្គរាប់ពាន់ យកទៅតម្រៀបនៅបាតស្ទឹង (ជាយោនីនាងឧមា) ឱ្យទឹកហូរកាត់ពីលើលិង្គ និងយោនីនោះ ដើម្បីឱ្យមនុស្សនៅសៀមរាបឬនៅតាមបណ្តោយស្ទឹង ចុះធ្វើពិធីសិវៈរាត្រី ឬចុះមុជ ឬផឹក តាមចំណង់ចំណូលចិត្ត គ្រប់ទីកន្លែង និងគ្រប់ពេលវេលា។

លិង្គនៅភ្នំគូលេន

ចំពោះអ្នកនៅតំបន់ផ្សេងៗឆ្ងាយពីសៀមរាបគេបានយកទន្លេ និងស្ទឹងនានាមកសន្មតថាជាទន្លេគង្គា។ ចំពោះអ្នកនៅតំបន់ផ្សេងៗទៀតដែលគ្មាន ស្ទឹង អូរ ទន្លេ គេបានជីកជា បារាយ ស្រះ គូទឹក ហើយសន្មតថាជាទន្លេគង្គាសម្រាប់ប្រារព្ធធ្វើពិធីសិវៈរាត្រី សម្រាប់យកទឹកធ្វើពិធីលាងបាបដែរ។ អាស្រ័យហេតុនេះ បានជារហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ មានកន្លែងជាច្រើននៅលើទឹកដីកម្ពុជាយើងមាន ទួលអង្គ ទួលក្រាំង

ដែលជាទីទួលខ្ពស់ ហើយមានបឹង ឬស្រះព័ទ្ធជុំវិញ យ៉ាងហោចណាស់ ក៏មានស្រែមានជម្រៅជ្រៅព័ទ្ធជុំវិញ ឬមានស្រះនៅពីមុខដែរ (ទួលអង្គ មានស្រះនៅពីមុខ គេហៅថា រហាល់)។ គេក៏ចាត់ទុកទឹកដែលស្ថិតនៅជុំវិញប្រាសាទឬទួលអង្គឬរហាល់នេះ ថាជា សមុទ្ទ ដែលគេកូរយកទឹកអម្រឹតដែលទាក់ទងនឹងរឿងកូរសមុទ្ទទឹកដោះ។

រូបភាពកូរសមុទ្រទឹកដោះ តាមរយៈផ្ដែរនៅប្រាសាទ ធម្មនន្ទ ក្នុងតំបន់អង្គរ ខេត្តសៀមរាប

ការកូរសមុទ្ទទឹកដោះ ជានិម្មិតរូបនៃភាពតស៊ូស្វិតស្វាញ សាមគ្គីភាព ភាតរភាព ដែលជាប្រពៃណីដ៏ល្អផូរផង់របស់ប្រជាជនខ្មែរតាំងពីបុរាណ ក្នុងការកសាងប្រទេសជាតិ ការការពារទឹកដី ការបង្កបង្កើនផល ។ល។ ដើម្បីឱ្យសមិទ្ធិផលទាំងអស់នេះ ទទួលបានជោគជ័យ គឺវាទាមទារឱ្យមនុស្សម្នាក់ៗចេះពួតដៃរួបរួមគ្នា និងជំនះរាល់ឧបសគ្គតូចធំទាំងពួងនៅគ្រប់កាលៈទេសៈទាំងអស់។ ជាក់ស្ដែង យើងមើលពួកទេវៈនិងពួកអសុរៈ ដែលជាសត្រូវនឹងគ្នាស៊ីសាច់ហុតឈាម តែបែរជាផ្អាកសង្គ្រាម ហើយមករួបរួមគ្នាកូរសមុទ្ទទឹកដោះដើម្បីយកទឹកអម្រឹតចែកគ្នា។ រីឯទឹកអម្រឹត ដែលបានមកពីការកូរសមុទ្ទទឹកដោះនោះ គឺតំណាងជីវិត និងភាពត្រជាក់ត្រជុំ ដែលបានមកពីការរួបរួមគ្នា សាមគ្គីគ្នា នៃប្រជាជនគ្រប់ស្រទាប់វណ្ណៈ គ្រប់និន្នាការ។ ទង្វើនេះវាសរបញ្ជាក់ឱ្យឃើញថា នៅក្នុងប្រទេសមួយ ទោះបីជាមានក្រុមបក្សជាច្រើន ដែលមាននិន្នាការនយោបាយផ្សេងៗគ្នា ហើយតែងប្រឆាំងពាក្យសម្ដីគ្នាយ៉ាងណាក៏ដោយ លុះដល់ពេលស្រុកទេស ជួបគ្រោះធម្មជាតិ មានបញ្ហាជាមួយបរទេស ដែលធ្វើឱ្យប្រជាពលរដ្ឋរងទុក្ខវេទនា ជួបគ្រោះទុរ្ភិក្ស មានជំងឺពតត្បាត នោះបក្សទាំងអស់ត្រូវតែរួបរួមគ្នាសិន ហើយទុកប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ទុកប្រយោជន៍បក្ស ដោយឡែកមួយអន្លើ មួយរយៈ ដើម្បីងាកមកដោះស្រាយប្រយោជន៍រួម រួមគ្នាក្នុងទិសដៅតែមួយ គឺរក្សាឱ្យបាននូវអធិបតេយ្យភាព បូរណភាពទឹកដី ជូនជាតិ មាតុភូមិ ព្រម

ទាំងនាំមកនូវសុខសន្តិភាព និងអភិវឌ្ឍន ភាពដ៏បរិបូណ៌ជូនប្រជារាស្ត្រ។ នេះជា គំនិតទស្សនវិជ្ជាដ៏វិសេសវិសាលដែលបុព្វ បុរសខ្មែរបានធ្វើកន្ទងមក ហើយកូនខ្មែរ ជំនាន់នេះ ត្រូវតែដើរតាមមគ្គុទេសក៍នេះ។

២- ទឹកសម្បថ ជាទឹកដែលប្រជាពលរដ្ឋ ខ្មែរយកមកធ្វើជានិមិត្តរូបក្នុងការតាំងសច្ចា ប្រណិធាន។ ខ្មែរយើងតែងមានជំនឿយ៉ាង ខ្លាំងទៅលើទឹកមន្តនេះ។ ទឹកសម្បថ បាន ក្លាយជាធាតុដ៏សំខាន់ដែលមិនអាចខ្វះបាន នៅក្នុងជំនឿរបស់ខ្មែរ ពីព្រោះ វាជាវត្ថុមួយ ដែលគេយកមកប្រើដើម្បីបញ្ជាក់ពីភាព ស្មោះត្រង់ ភក្តីភាព និងជាឧបករណ៍ ពិសោធន៍ផ្នែកចិត្តវិទ្យា។ ការឱ្យផឹកទឹក សម្បថ វាហាក់ដូចជា ការដាស់តឿនក្រើន រំលឹកដល់អ្នកស្បថទាំងអស់ឱ្យចងចាំនូវ សម្តីរបស់ខ្លួនក្នុងការធ្វើអ្វីៗ ត្រូវធ្វើទៅតាម ការធ្វើសច្ចាប្រណិធានរបស់ខ្លួន។

៣- ទឹកមន្ត ជាទឹកមង្គល ដែលព្រះសង្ឃ សូត្រចម្រើនពុទ្ធមន្ត ឬទឹកដែលអ្នកចេះមន្ត អាគមសូត្រផ្លុំ កូរសម្រាប់ស្រោចឬងូតបង្ការ ខ្លួន លុបលាងមុខ ផឹកព្យាបាលជំងឺ ដោះ អំពើអំពាន់ផ្សេងៗ ឬចង្រៃតាមទម្លាប់អ្នក ជឿ។ រាល់ពិធីបុណ្យទានផ្សេងៗ ក្នុងការ សូត្រមន្ត គេតែងឱ្យព្រះសង្ឃរលាស់ប្រោះ ទឹកមកលើខ្លួន ក្នុងគោលបំណងសុំសេចក្តី សុខចម្រើន រំដោះគ្រោះឆ្នាំចាស់លើករាសី ឆ្នាំថ្មីឱ្យមានសិរីសួស្តី។ ពេលចូលឆ្នាំ គេ បានប្រមូលផ្តុំចាស់ៗក្នុងភូមិ នៅវត្តដើម្បី ស្រោចទឹកជម្រះកាយ គេហៅថាពិធីស្រង់ ព្រះ។ បុណ្យស្រង់ព្រះសុគន្ធវារី គេជឿថា អំណាចនៃព្រះសុគន្ធវារី (ទឹកក្រអូបដោយ ផ្កាភ្ញី) នឹងជួយឱ្យមនុស្សមានអាយុវែង និង រួចចាកកម្មពៀរវេរាទាំងពួង។

ក្នុងពិធីឡើងផ្ទះថ្មី ដើម្បីឱ្យផ្ទះថ្មីដែលគេ ឡើងទៅរស់នៅ ប្រកបដោយសេចក្តីសុខ ត្រជាក់ត្រជុំ សុខដុមរម្យនា មានជោគមាន ជ័យ សិរីមង្គលគ្រប់ប្រការ គេប្រើទឹកមន្ត ប្រោះព្រំ និងមានបទឧបកិច្ចដូចតទៅ ៖ គេ រកស្ត្រីដែលជាទីស្រលាញ់រាប់អានចំនួន៦ នាក់ ហើយឧបកិច្ចឱ្យឈ្មោះថា នាងស្រី តំណាងសិរី និងភ័ព្វព្រេងសំណាង ជាអ្នក កាន់ផ្តិលឬក្អមៗ ផ្តិលទឹកនោះបើបានធ្វើពី សំរិទ្ធទៀត រឹតតែល្អប្រពៃ ព្រោះសំរិទ្ធមាន ជាតុត្រជាក់ បានសេចក្តីថា តំណាងភាព ត្រជាក់ត្រជុំ។ នាងរតន៍ តំណាងត្បូងគ្រប់

ប្រភេទឬកែវពេជ្រ ជាវត្ថុញ៉ាំងចិត្តមនុស្ស ឱ្យត្រេកអរសប្បាយរីករាយ និងសេចក្ដីល្អប្រសើរ ជាអ្នកកាន់ហិបម្លូស្លា។ ហិបម្លូស្លាជាត្រីមុខ ឬជាប្រធាននាំមុខ ក្នុងការចចាររាក់ទាក់ ទទួលភ្ញៀវដែលឡើងមកលើផ្ទះ។ នាងសួស្ដី តំណាងសិរីសួស្ដី និងមានសេចក្ដីសុខស្រួល ជាអ្នកកាន់ជើងពានទ្រសំពត់អាវ។ នាងកែវ តំណាងទ្រព្យសម្បត្តិ មានមាសប្រាក់កែវកង ជាដើម ជាអ្នកកាន់ជើងពានដាក់គ្រឿងអលង្ការ។ នាងគង់ តំណាងភាពគង់វង្ស គឺគង់ទាំងទ្រព្យសម្បត្តិ និងជីវិតស្ថិតស្ថេរ ជាអ្នកកាន់កន្ទេលខ្នើយ។ នាងជ័យ តំណាងជោគជ័យ ជាអ្នកកាន់ខ្លាយឬក្អក ព្រមទាំងមានគ្រឿងប្រដាប់ជាច្រើនទៀតសម្រាប់ធ្វើពិធីឡើងផ្ទះ។ បន្ទាប់មកទើបគេសែនព្រេនដូនតា ជំនាងផ្ទះ ព្រះភូមិ ហើយព្រះសង្ឃសូត្រមន្តនិងប្រោះព្រំទឹកមន្តប្រសិទ្ធិពរជ័យ ។

៤- ទឹកអង្គបំពង់ខ្ចី គឺជាទឹកដែលគេដងស្រោចលើលិង្គហើយគេបុករុកលិង្គ ដែលតម្កល់លើយោនីនាងឧមា ហើយគេត្រងទឹកដែលហូរចេញតាមប្រឡាយយោនីនាងឧមា គេក៏សន្មតថា ជាទឹកអង្គបំពង់ខ្ចី។ ប្រជាជនខ្មែរនាំគ្នាត្រងទឹកអង្គបំពង់ខ្ចី យកមកផឹក លុបលាងមុខ ងូត ដោយគេមានជំនឿច្បាស់ថា នឹងបានសេចក្ដីសុខ បានចម្រើន អាយុយឺនយូរ រកស៊ីមានបាន កើតកាលវាលគុម្ព ត្រជាក់ត្រជុំណាស់។ ទំនឹមទំនៀមក្នុងការឱ្យពរក្នុងពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍ អាចារ្យតែងឱ្យពរថា៖ សូមឱ្យកូនទាំង២ រស់នៅជួបជុំគ្នារហូតដល់ខាំចេករបូត ខាំពោតរបេះ ខ្មោចទាល់តម្រិះធ្វើមិនត្រូវ។ សូមឱ្យរស់នៅនិងរកស៊ីជាមួយគ្នា បានត្រជាក់ត្រជុំដូចទឹកអង្គបំពង់ខ្ចី។ អង្គ គឺលិង្គព្រះឥសូរ ចំណែកបំពង់ខ្ចី គឺយោនីនាងឧមា ។

៥- ទឹកដោះម្ដាយថ្លៃ ជាពាក្យទំនឹមទំនៀមដែលបង្កប់ន័យថា៖ បើទឹកដោះម្ដាយពិតជាថ្លៃ សូមឱ្យកូនគេចរួចផុតពីគ្រោះថ្នាក់នេះឬគ្រោះថ្នាក់នោះ។ ដោយសារទឹកដោះម្ដាយថ្លៃ ទើបឈាមកូនអណ្ដែត ជាដើម។ ខ្មែរឧទានពាក្យនេះ នៅពេលគេជួបឧបសគ្គភ័យអាសន្ន ឬគ្រោះថ្នាក់ផ្សេងៗ ដែលមានន័យថា ជានិមិត្តរូបនៃរបបមាតាបតេយ្យដែលម្ដាយមានភារៈសំខាន់ក្នុងការចិញ្ចឹមបីបាច់ ការពារកូនទាំងនៅជិត ទាំងនៅ

ធ្វាយ ទោះតាមអារម្មណ៍ក៏ដោយ។ ទឹកដោះម្ដាយថ្ងៃ ជានិមិត្តរូបនៃព្រហ្មវិហារធម៌របស់ម្ដាយចំពោះកូន។

៦- ទឹកក្លស់ ឬ ទឹកស័ង្ខ គឺជាទឹកមង្គលដែលស្រោចពីលើព្រះសិរ (ក្បាល) ព្រះរាជាក្នុងការអភិសេកឱ្យពេញទីជាក្សត្រ។

៧- ទឹកជាស្ពានចម្លង (ជាមធ្យោបាយសម្រាប់ផ្ញើរដំណឹងឬផ្ញើររបស់របរ) ក្នុងការឧទ្ទិសមគ្គផលទៅឱ្យបុព្វការីបុគ្គលដែលបានចែកឋានទៅហើយ ពេលសូត្រវេរអ្វីៗទៅដល់បុព្វការីបុគ្គលដែលបានចែកឋានទៅហើយ គេតែងច្រូចទឹក។

៨- ទឹក ជា វត្ថុសម្រាប់លាងជម្រះ និងប្រភពនៃសិរីសួរស្ដី៖ សិរីសួរស្ដីពេលព្រឹកកើតមាន កាលបានយកទឹកមកលុបលាងមុខក្រោយពេលភ្ញាក់ពីដេក។ សិរីសួរស្ដីពេលថ្ងៃកើតមាន កាលបានយកទឹកមកលាបសំឡាបដើមទ្រូង។ សិរីសួរស្ដីពេលល្ងាច-យប់ កើតមានកាលបានយកទឹកមកលាងជើងមុនពេលចូលគេង។

ក្នុងពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍ខ្មែរ គេយកទឹកមកលាងជើង គឺមានន័យថា កាលពីមិនទាន់រៀបការ កូនប្រុស កូនស្រី អាចនឹងមានការជំពាក់វាក់វិនជាមួយអ្នកផ្សេង ជាសង្សារ គូរកំណាន់ ឯណានិមួយៗក្ដីសូមឱ្យលះបង់ឱ្យស្អាតទាំងពីរនាក់ ហើយចាប់ដៃគ្នាកសាងមង្គលលើទ្រនំថ្មី កុំបីមានអ្វីល្អក់កករឡើយ។ រឿងរ៉ាវឧបទ្រពទាំងអម្បាលម៉ាណ ឱ្យវារលាយសាបសូន្យហូរទៅតាមទឹក។

ក្នុងផ្នត់គំនិតខ្មែរ ចាត់ទុកទឹក ជាប្រភពនៃជីវិត ទឹកជាប្រភពនៃអំណាច។ គ្រប់ពីធីសាសនា គេប្រើទឹកប្រោះព្រំដើម្បីបណ្ដេញឧបទ្រពចង្រៃ។

ខ្មែរមានជំនឿថា ទឹក ជាវត្ថុស្អាតស្អំ សម្រាប់លាងជម្រះបាបកម្ម។ កាលណាមនុស្សស្លាប់ទៅ គេយកសពមកលាងសម្អាតនឹងទឹក (ចម្អាសទឹក) ឱ្យស្អាត ដើម្បីឱ្យទៅចាប់ជាតិជាថ្មី បានស្អាតបរិសុទ្ធ គ្មានកម្មពៀរវេរា។

៩- ទឹក ប្រើក្នុងតម្រាព្រហ្មគតិ៖ ឆ្នាំជូត (កណ្ដុរ) ឆ្នាំកុរ (ជ្រូក) មានធាតុ ទឹក ជាធាតុត្រជាក់ត្រជុំ ជាធាតុពន្លត់ភ្លើង។

សន្និដ្ឋាន

សរុបសេចក្តីមកយើងឃើញថា ជំនឿរបស់ជនជាតិខ្មែរ ទាំងនៅពេលកើត ទាំងក្នុងជីវភាពរស់នៅ ទាំងពេលរៀបការ ទាំងពេលស្លាប់ និងទាំងការប្រតិបត្តិជំនឿសុទ្ធតែផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងអាបោ (ទឹក) ដោយចាត់ទុក ទឹក ជាប្រភពនៃជីវិត ជាប្រភពនៃអំណាចឬឥទ្ធិពល។ គំនិតទស្សនវិជ្ជាដែលឆ្លុះបញ្ចាំងតាមរយៈការប្រតិបត្តិ ការប្រោះព្រំទឹកមន្តដោយសំយោគលក្ខណៈជាព្រាហ្មសាសនានិយម និងលក្ខណៈជាពុទ្ធសាសនានិយម និងជីវចលនិយម រមែងជួយប្រជាជនខ្មែរឱ្យជៀសផុតពីឧបទ្រពចង្រៃនានា។ គំនិតទស្សនវិជ្ជានេះជាជំនួយក្នុងការឃុំគ្រងចិត្តគំនិត និងការរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ប្រជាពលរដ្ឋក្នុងសង្គមខ្មែរ ហើយវានៅតែមានអត្ថិភាពជានិរន្តន៍តាំងពីបុរាណកាលរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ហើយប្រសិនបើវានៅតែមានប្រយោជន៍ យើងត្រូវតែអភិរក្ស និងអភិវឌ្ឍន៍វា។

ឯកសារពិគ្រោះ

១- កែវ ណារុំ៖ តន្ត្រីនិងជីវិតខ្មែរ ឆ្នាំ ១៩៩៥។

២- គង់ សុខហេង៖ ឈ្វេងយល់អំពីទឹកក្នុងអរិយធម៌ខ្មែរ ភ្នំពេញ រោងពុម្ពពេជ្រណែត បោះពុម្ពលើកទី១ ឆ្នាំ២០១០។

៣- ជួនណាត(សម្តេចសង្ឃរាជ)៖ វចនានុក្រមខ្មែរ (ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភាគ១ និងភាគ២) បោះពុម្ពនៅរោងពុម្ពកម្ពុជា បោះពុម្ពលើកទី៥ ព.ស .២៥១១/គ.ស.១៩៦៧។

៤- ធ សោះ ព្រហ្មញ្ញសាសនា និងសង្គមខ្មែរ ភ្នំពេញ ឆ្នាំ១៩៩៤។

៥- លី សុវីរ៖ អរិយធម៌ខ្មែរទាក់ទងនឹងអក្សរសិល្ប៍ ភ្នំពេញ ២០០៧។

៦- ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ៖ ប្រជុំរឿងព្រេងខ្មែរភាគ១ដល់ភាគ៩ បោះពុម្ពក្រសួងអប់រំ ឆ្នាំ២០០៣ រឿងនិទានទាក់ទងនឹងបុណ្យចូលឆ្នាំខ្មែរ ។

៧- Gunner SkirbbeK ang Nils Gilje : A History of Western Thought (from ancient Greece to the twentieth century), New York, London, Routledge, English translation, first published, 2001.